

Вітчизняні дослідники наголошували на тому, що кризи професійного розвитку можуть ініціюватися незадоволеністю адвоката різними аспектами своєї праці, зниженням працездатності, погіршенням стану здоров'я, професійною утомою тощо (Бандурка А.М. Юридическая психология: Учебник [А.М. Бандурка, С.П. Бочарова, Е.В.Землянская]. – Харьков: Издательство Национального университета внутренних дел, 2001. – С. 239-242.).

Буває, звичайно, що до адвоката звертаються з радісних приводів — наприклад, оформити вигідний шлюбний контракт або спадок, що залишився після заморського шестиюрідного дядечка. Багато, так би мовити, нейтральної роботи. Але дуже часто доводиться вирішувати серйозні проблеми. Стикаючись з людським горем, адвокати мимоволі повинні емоційно захищатися, а в результаті вони стають черствими, не здатними проявити просте людське співчуття. Клієнт починає сприйматися як об'єкт, а його проблеми — як поломка, яку потрібно усунути. Це переноситься і на особисті стосунки адвоката — він стає черствим і до близьких людей, негативно ставиться до своїх колег, та і рівень самооцінки знижується. Це так званий синдром емоційного вигорання (Шешуряк Ю. Профдеформація юриста / Ю. Шешуряк // Закон і Бізнес. – 2012. – Вип. 40).

Отже, підсумовуючи вище розглянуті форми професійної деформації у особистості адвоката, можна зробити висновок, що вказані причини можуть призвести не тільки до важких морально-психологічних змін, конфліктів, професійної деформації в цілому, але й до правопорушень чи злочинів, що в свою чергу, лише зайвий раз підтверджує серйозність та масштабність даної проблеми.

Варто зазначити, що все ж таки загроза професійної деформації для адвокатів виникає значно раніше. Перша криза настає вже на третьому курсі навчання, коли відбувається остаточна ідентифікація студентів зі своєю майбутньою професією, коли вони починають відчувати себе адвокатами і припускають свої можливі дії під час вирішення тієї чи іншої правової проблеми. При цьому надзвичайно важливо, щоб паралельно з ілюзією можливості впоратися з усіма правовими проблемами, виникло вміння відокремити себе-людини від себе-професіонала: ось це я — усередині професії, а ось це я — поза нею. Якщо ж цього не відбувається, ризик виникнення деформації зростає.

В нашому суспільстві ця проблема потребує негайного її вирішення, адже існують певні шляхи подолання професійної деформації. Наприклад, в американському суспільстві створена відповідна соціальна служба психологічної допомоги для спеціалістів, які відчують на собі дію професійної деформації. В США зазначений феномен розглядають як захворювання і прагнуть “нівелювати” його на ранніх стадіях. Якщо ж стан чомусь виявляється запущеним і людині загрожує депресія, їй пропонується професійна переорієнтація і перепідготовка. Тобто, зміна роду діяльності (у деяких випадках) розглядається як корисна для здоров'я. Україні варто замислитись над тим, щоб перейняти цей досвід та розглядати його як один із способів попередження професійної деформації адвокатів.

**Павловська А.В.**

*студентка 5-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції  
Національного університету «Одеська юридична академія»*

## **АДВОКАТ ЯК СУБ'ЄКТ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ**

Надання безоплатної вторинної правової допомоги було і залишається досить актуальним питанням сьогодення та є невід'ємною складовою ознакою будь-якої демократичної країни світу. Це пов'язано з низкою факторів, а саме: низька правова обізнаність щодо способів захисту прав та законних інтересів, неможливість отримання кваліфікованої допомоги адвоката через фінансовий критерій, можливість бути представником в суді особі без відповідних знань в правовій сфері тощо.

Вторинна правова допомога надається адвокатами, які пройшли конкурс, були занесені до Реєстру адвокатів, які надають допомогу на постійній основі та, відповідно, отримали право на безпосереднє надання допомоги клієнтам. (Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. / Відомості Верховної Ради України. 2011). Адвокат, не зважаючи на те, що

його діяльність обмежується певним територіальним органом Центру з надання безоплатної правової допомоги, зобов'язаний діяти у відношенні з клієнтом сумлінно, добросовісно, здійснювати захист в повному обсязі відповідно до потреб клієнта та вимог діючого законодавства. З метою своєчасного виявлення некомпетентності адвоката у зв'язку зі спеціалізацією та необхідністю захисту прав, свобод, законних інтересів осіб, які звернулися за допомогою діюче законодавство передбачає можливість заміни такого адвоката на іншого відповідно до спеціалізації.

Роль адвоката в наданні вторинної допомоги пов'язана з виконанням ним певних функцій. Превентивна функція полягає у наданні консультацій клієнтам стосовно правил поведінки під час розгляду справи. Це дозволяє останньому підвищити власний рівень праворозуміння, під час судового засідання вибудувати належну лінію захисту, дотримуватися процесуального порядку поведінки у суді. Відновлювальна функція тісно пов'язана із представницькою оскільки у результаті представництва інтересів довірителя адвокат за допомогою власного досвіду, спеціалізації, стажу роботи та правових інструментів може поновлювати порушені права, свободи, законні інтереси клієнта. Крім цього, відновлювальна функція може реалізовуватися й у випадку, коли адвокат надає консультації особі стосовно її дій і поведінки у тих чи інших ситуаціях. (Єфіменко М.Ю. Функції адвоката у цивільному процесі / М.Ю. Єфіменко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки, 2014. – Вип 4. – Т.1 – С. 124).

Відповідно до діючого законодавства діяльність адвокатури є незалежною діяльністю та професійною. (Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. // Відомості Верховної Ради. – 2013) . Незалежність діяльності проявляється у тому, що адвокат здійснюючи свої повноваження щодо захисту прав, свобод, законних інтересів осіб з метою повного, всебічного, об'єктивного з'ясування існуючих обставин справи не повинен підпорядковуватися сторонньому впливу з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб тощо. Професійність полягає у тому, що особи, які бажають займатися адвокатською діяльністю мають відповідати законодавчо визначеним вимогам для отримання такого статусу. Серед важливих складових професійності можна виділити: стаж роботи, особисті якості адвоката, ділова репутація, проходження стажування за кордоном та перейняття іноземного досвіду щодо співпраці з клієнтами, взаєморозуміння проблемної ситуації та навички встановлення адвокатом психологічного контакту з клієнтом.

До адвокатів, які бажають займатися адвокатською діяльністю з надання безоплатної вторинної правової допомоги висуваються вимоги до їх професійного рівня. Тобто, крім загальних вимог, яким відповідає адвокат та які висувалися щодо нього з метою отримання статусу адвоката, закон встановлює додаткові вимоги, а саме : знати законодавство у сфері безоплатної правової допомоги, знати стандарти якості надання безоплатної правової допомоги тощо. Претендент на посаду адвоката Центру оцінюється за критеріями досвіду в сфері адвокатської діяльності, спеціалізації, комунікабельності, мотивації до надання безоплатної правової допомоги.

Вважаю, що проаналізувавши ці вимоги можна дійти висновку - не дивлячись на те, що послуги адвокатів Центру надаються визначеному законодавством виключному переліку осіб, серед яких в основному інваліди, діти-сироти, ветерани війни, обмежено дієздатні та недієздатні тощо, та те, що такі адвокати не можуть встановлювати тарифи на свої послуги тому, що отримують заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету, - ці обставини ніяким чином не повинні впливати на заінтересованість адвокатів здійснювати свою адвокатську діяльність у сфері надання безоплатної допомоги. У зв'язку із поступовим запровадженням у майбутньому адвокатської монополії на представництво інтересів у всіх видах судочинства, неможливістю більшості населення країни звернутися по допомогу до кваліфікованого адвоката за захистом прав, свобод, законних інтересів через високі тарифи на їх послуги, державі необхідно якомога більше заохочувати адвокатів до співпраці з Центрами. Оскільки, суб'єктами звернення є незахищені верстви населення, вони як ніхто інші потребують допомоги та захисту як з боку держави, так і з боку кваліфікованих адвокатів.